

Prednosti in izzivi virtualne mobilnosti

Nataša Ritonija, Anita Maček

1. Uvod

Od leta 2005 večina evropskih držav in regij podpira bolonjske cilje in reformo visokošolskih institucij. Mobilnost je pri tem ključni dejavnik, zaradi mnogih ovir za fizično mobilnost, pa se je v zadnjem času močno razvila virtualna mobilnost. Ta ima v doseganju bolonjskih ciljev pomembno vlogo (Bang 2005, Schreurs 2006). V praksi se lahko uporablja kot nov način pridobivanja znanj ali pa kot podpora fizični mobilnosti (de Beeck in van Petegem, 2007). Študentom pa virtualna mobilnost omogoča predvsem, da pridobijo jezikovne, kulturne in izobraževalne izkušnje iz drugih evropskih držav, hkrati pa jim poveča vrednost na trgu dela. Raziskave o virtualni mobilnosti postajajo vedno bolj številčne, kar je razumljivo, saj je vedno večja tudi razsežnost virtualne mobilnosti. Bijmens idr. (2007) definirajo virtualno mobilnost kot skupek aktivnosti, ki so ustrezno informacijsko podprte in s pomočjo katerih predavatelji in študentje pridobijo mednarodne izkušnje.

Članek uvodoma prikazuje prednosti in izzive virtualne mobilnosti, ki so najpogosteje izpostavljene v literaturi, v četrtem poglavju pa so na to temo prikazani rezultati raziskave izvedene na Doba fakulteti. Zadnje poglavje podaja sklepne misli.

2. Prednosti virtualne mobilnosti

Med avtorji, ki so raziskovali prednosti virtualne mobilnosti je Bijmens (2005) izpostavil, da virtualna mobilnost lahko zmanjša ovire, pomaga invalidom, da izkoristijo prednosti izmenjave, hkrati pa je virtualna mobilnost lahko pomembna tudi za pripravo študentov na fizično mobilnost (de Beeck idr. 2007). Reynolds in Bijmens (2006) izpostavljata, da se 4 od 5 študentov ne morejo vključiti v programe fizične mobilnosti zaradi družbenih, finančnih ali drugih razlogov. Virtualna mobilnost je za te študente priložnost, da pridobijo enakovredne mednarodne izkušnje in hkrati pridobijo ali povečajo znanja in izkušnje s področij informacijske tehnologije in online učenja. Če strnemo v literaturi najpogosteje navedene prednosti virtualne mobilnosti, se le te pojavljajo predvsem v obliki podpore fizični mobilnosti, fleksibilnosti, dosegljivosti, pridobitve različnih veščin in vzpostavljanja partnerstev.

- Podpora fizični mobilnosti

Virtualna mobilnost lahko podpira in dopolnjuje dejanske fizične izmenjave. Elementi fizične in virtualne mobilnosti so združeni, da bi povečali prednosti obeh pristopov k mobilnosti študentov in učiteljev. Poročilo mednarodnega seminarja o bolonjskem procesu (2004) in izzivi e- učenje in izobraževanje na daljavo kaže, da je potrebno virtualno mobilnost uporabiti za obogatitev in podporo fizični mobilnosti. Virtualna mobilnost je namreč namenjena predvsem tistim, ki ne morejo uporabiti prednosti fizične mobilnosti. Lahko pa je tudi za tiste, ki se nameravajo odločiti za fizično mobilnost in se po opravljenih predmetih znotraj virtualne mobilnosti, ki zajemajo predvsem spoznavanje tujega jezika in medkulturnih razlik, odpravijo na študij v tujino.

- Fleksibilnost

Virtualna mobilnost odpira nove možnosti za sodelovanje, ki bi bile sicer težje izvedljive. Študentom in profesorjem dovoljuje učiti se ali predavati na fleksibilen način, prilagojen individualnim potrebam, v vsakem času in na vsakem mestu. Študentje lahko delajo in študirajo sočasno, zato je virtualna mobilnost odlična izbira tudi za redno zaposlene študente. Z virtualno mobilnostjo lahko študentje delajo bolj neodvisno, kar pomeni, da so odgovorni za njihov učni uspeh in za organizacijo svojega učnega procesa.

Virtualna mobilnost torej dovoljuje fleksibilne urnike, hkrati pa krajša razdaljo med institucijami. Glede na dejstvo, da ima pri tem pomembno vlogo informacijska tehnologija, se izognemo dolgim potovalnim časom, katerim je večkrat podrejena fizična mobilnost, hkrati pa so z virtualno mobilnostjo vzpostavljena tudi sodelovanja, ki so bila prej zaradi oddaljenosti nemogoča.

- Dosegljivost

Učno okolje je bolj dosegljivo novim, ne-tradicionalnim javnostim. Tistim, ki se ne morejo udeležiti predavanja v kampusih; namenjeno je vseživljenjskemu učenju in mednarodnim študentom. Zahvaljujoč prednostim informacijske tehnologije so tudi oddaljene regije in posamezniki lažje dosegljivi (Van Petegem idr. 2004). To omogoča enake možnosti in priložnosti za vse in vključitev za vse. Povečan dostop do priložnosti pridobitve tujih izkušenj tudi za ljudi, ki jih sicer ne bi mogli pridobiti, prispeva k demokratizaciji učnih izkušenj. Študentje pridobijo dostop do strokovnjakov z drugih institucij in dostop do tečajev, učnih materialov in virov, ki so locirani daleč stran od njihove matične države. Na razpolago imajo bolj privlačno ponudbo s širitvijo njihovih programov s predmeti, ki so na voljo na drugih institucijah. To spodbudi avtonomijo študentov in jim da večjo izbiro, kako in kaj se bodo učili.

- Pridobitev veščin

Virtualna mobilnost omogoča pridobitev novih znanj, ki so potrebna za današnje inovativne delovne metode in poslovne modele. Gre za praktično pripravo na nove načine dela, kjer se uporabljajo predvsem videokonference, oddaljeni dostopi do računalnikov in skupni delovni prostori. Virtualna mobilnost tudi spodbuja študente, da uporabljajo internet, vse to pa vključuje pomembna znanja za prihodnje delavce.

- Vzpostavlanje partnerstev

Virtualna mobilnost spodbuja mednarodno sodelovanje in omogoča vzpostavlanje partnerstev med posamezniki in institucijami. Sinergije mreženja med institucijami vodijo k večji kakovosti izvedenih študijskih programov vsake partnerske institucije in omogočijo, da visokošolski zavodi postanejo močnejši in bolj konkurenčni. S tem postanejo tudi bolj privlačni v primerjavi z drugimi institucijami, ki tovrstnih programov ne ponujajo.

3. Izzivi virtualne mobilnosti

Virtualna mobilnost predvsem zaradi potreb in pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za njeno vpeljavo prinaša za izvajalce le-te tudi številne izzive. Te je mogoče razdeliti na izzive, ki jih virtualna mobilnost prinaša za predavatelje, izzive za študente in tehnične izzive. Predmeti, vključeni v virtualno izvedbo morajo biti podprti z ustrežno informacijsko tehnologijo. Predavatelji morajo pridobiti specifična znanja za pripravo predmetov, ki se

izvajajo virtualno. Priprava tovrstnih predmetov pa zahteva popolnoma drugačne tehnike in orodja. Predmeti morajo biti fleksibilni, saj je pomembno, da jih je enostavno dopolnjevati in spreminjati.

Na drugi strani pa virtualna mobilnost prinaša številne izzive tudi za študente. Predvsem morajo spoznati tehnike online učenja, povečana pozornost posameznikom, ki je značilna za virtualno mobilnost pa je lahko za nekatere študente nekoliko neugodna. Študentje lahko imajo negativne izkušnje tudi zaradi manjših možnosti za socializacijo. Hkrati pa virtualna mobilnost pomeni tudi večje tveganje za osip oziroma predčasno nehanje opravljanja predmeta. Med izzivi virtualne mobilnosti je Opdebeeck (2005) v svoji raziskavi izpostavil predvsem pomen poznavanja tujega jezika, kar je lahko izziv tako za predavatelje še bolj pa za študente. Vrijens in van Petegem (2012) pa kot največji izziv izpostavljata predvsem, kako doseči, da se študent počuti kot del institucije, na kateri opravlja predmet, glede na dejstvo, da ga lahko opravlja na drugem koncu sveta.

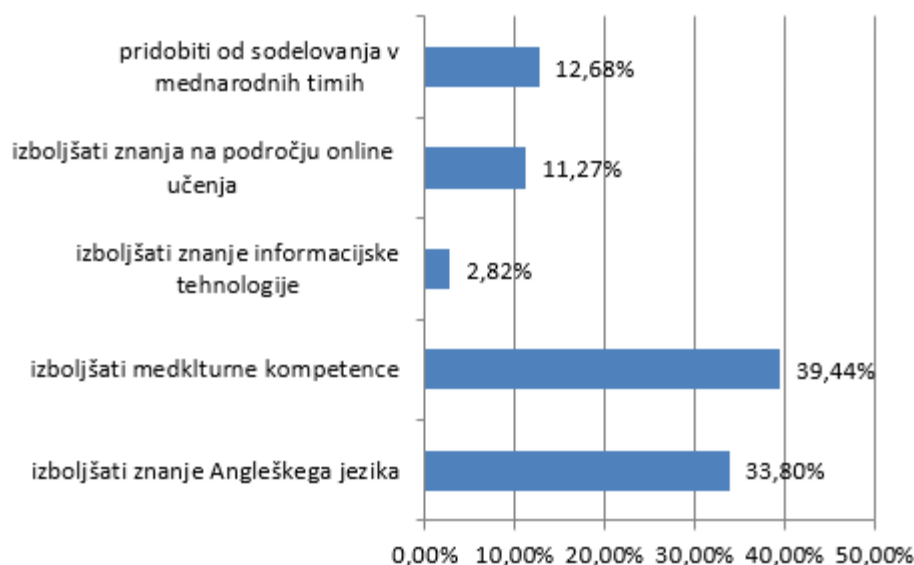
Med tehničnimi izzivi za virtualno mobilnost izstopajo predvsem tisti, ki se nanašajo na stabilno informacijsko tehnologijo, kompatibilnost sistemov in platform in upoštevanje standardov. Pomemben tehnični izziv pa je tudi, da imajo študentje funkcionalno internetno povezavo.

4. Raziskava

Na DOBA Fakulteti se je virtualna mobilnost začela izvajati že v študijskem letu 2005/2006. V tem času so se v programe virtualne mobilnosti vključili študentje iz naslednjih držav: Češka republika, Finska, Litva, Španija, Srbija, Hrvaška, Kenija, Irska, Velika Britanija, Turčija, Uganda, Estonija in Nigerija.

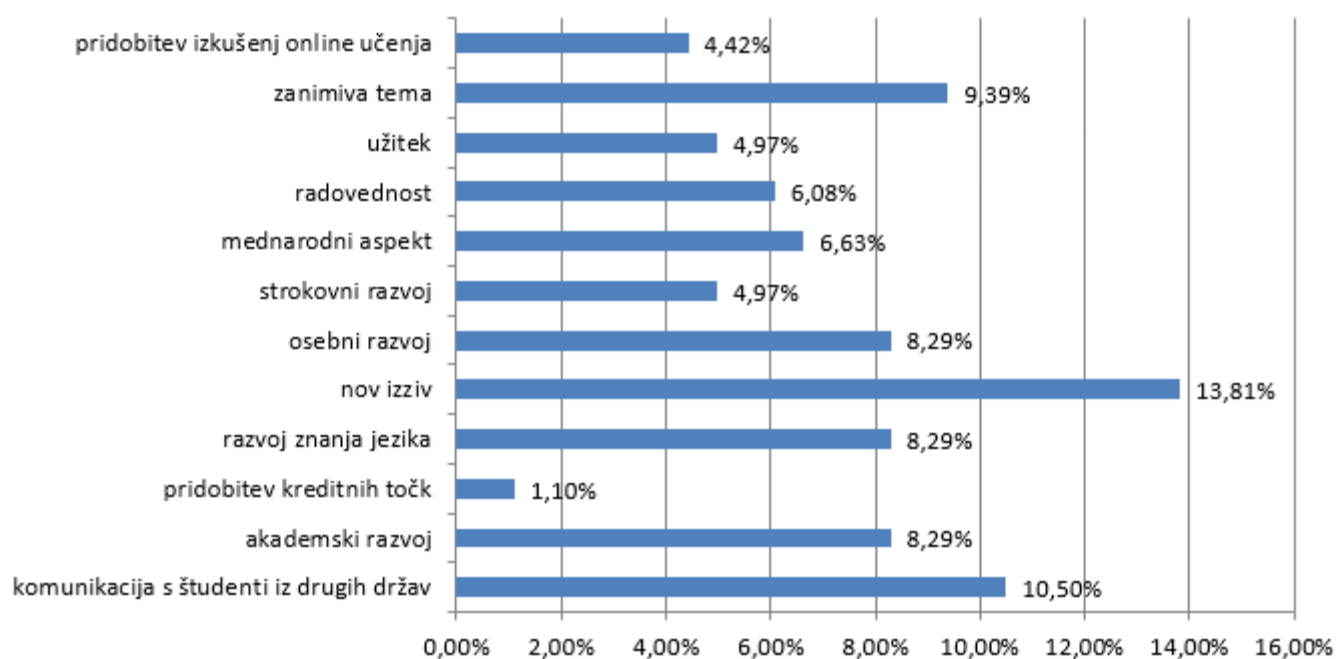
V vseh letih izvedbe virtualne mobilnosti se je med vključenimi študenti izvedla tudi anketa, s katero smo preverili njihovo zadovoljstvo z izvedbo predmetov. Posebej smo preverili tudi, zakaj so se študentje odločili za opravljanje izbranih predmetov v obliki virtualne mobilnosti. Rezultate tega segmenta raziskave prikazujemo v nadaljevanju. Najprej prikazujemo nekatere ključne prednosti in priložnosti, ki jih za študente prinaša virtualna mobilnost, v nadaljevanju pa izpostavimo glavne izzive izvedene virtualne mobilnosti. Vzorec zajema 181 študentov, ki so v zadnjih 10 letih opravljali enega od predmetov v okviru virtualne mobilnosti.

Graf 1: Prednosti, ki jih študentje pričakujejo od virtualne mobilnosti

Kot izhaja iz grafa so glavne prednosti, ki jih študentje pričakujejo od mednarodne mobilnosti izboljšanje medkulturnih kompetenc in izboljšanje znanja angleškega jezika. Sledijo priložnosti, ki izhajajo od sodelovanja v mednarodnem timu in izboljšanje znanja na področju online učenja. Zanimalo nas je tudi, zakaj so se študentje odločili opraviti predmet v virtualnem okolju.

Graf 2: Dejavniki, ki so študente spodbudili k virtualni mobilnosti

Kot izhaja iz grafa so se študentje odločili biti del virtualne mobilnosti zaradi novega izziva, ki ga virtualna mobilnost prinaša ter komunikacije s študenti iz drugih držav. Sicer pa so med drugimi dejavniki izpostavljeni tudi zanimiva tema predmeta, osebni razvoj, razvoj znanja jezika, razvoj na področju kulture, akademski razvoj in ostale.

Ker se DOBA Fakulteta prvenstveno ukvarja z online študijem, se je ob uvedbi virtualne mobilnosti soočala z manjšim obsegom izzivov kot visokošolski zavodi, ki se ukvarjajo le s tradicionalnim študijem. Tudi predavatelji so že večji priprave predmetov za online študij in ker ima fakulteta zadostno informacijsko podporo že za online študij, ki ga izvaja, so izzivi, s katerimi se je fakulteta soočila, vezani predvsem na študente, ki so bili vključeni v predmete virtualne mobilnosti. Študentje morajo namreč imeti posebna znanja in spretnosti, da lahko predmet opravljajo v virtualnem okolju. Ta se nanašajo predvsem na:

- Online učenje, znotraj katerega so pomembne predvsem sposobnost upravljanja s časom in informacijami ter samodisciplina.
- Komunikacijske spretnosti, ki zajemajo tako sposobnosti strinjanja, nestrinjanja, povzemanja, kot tudi medkulturnega sprejemanja in zavedanja kulturnih razlik in etike.
- Znanje angleškega jezika.
- Poznavanje informacijske tehnologije, znotraj katere je pomembno predvsem znati brskati po internetu in preizkušanje različnih tehnologij (forumi, blogi, klepeti, idr.)

Študentom je zato potrebno nuditi zadostno podporo, da pridobijo potrebna znanja za online študij. Izkušnje kažejo, da študentje, ki so pred tem študirali le tradicionalni študij potrebujejo 4-krat več tehnične podpore kot študentje, ki imajo izkušnje z online študijem.

Upravljanje mednarodnih skupin zahteva natančno načrtovanje predvsem, ker je veliko študentov manj aktivnih, hkrati pa so tudi skupine študentov med seboj zelo kulturno različne. Naloga online mentorjev, katerih vloga je spremljati napredek študentov in jim pomagati pri vsebinskih in tehničnih vprašanjih, je zato pri virtualni mobilnosti fokusirana najbolj na spodbujanje študentov.

10-letne izkušnje z izvajanjem virtualne mobilnosti kažejo tudi, da se med izvajanjem predmeta nekatere aktivnosti pogosto prilagodijo glede na motivacijske potrebe študentov. Ker nekateri študenti raje pridobivajo znanja z opazovanjem namesto s sodelovanjem, so se morale timske aktivnosti pogosto spremeniti v individualne.

Izkušnje tudi kažejo, da so opustitve predmetov, ki jih študentje opravljajo v virtualnem okolju, pogoste. Če upoštevamo povprečje vseh let izvedbe virtualne mobilnosti na fakulteti, 20 % študentov predčasno odstopi od opravljanja predmeta.

Raziskava mnenj študentov še kaže, da je večina študentov, ki pred tem niso imeli nobenih izkušenj z online učenjem, pridobila zaupanje v tovrstno obliko učenja. Izzive, ki jih prinaša sodelovanje v medkulturnem okolju, pa so študentje zlahka prešli. Težavni so za večino študentov le uvodni dnevi predmeta.

5. Sklep

Navkljub številnim izzivom, ki jih mora visokošolski zavod preiti z uvedbo virtualne mobilnosti, so prednosti, ki jih prinaša le-ta tolikšne, da se vedno več institucij odloča za uvedbo le-te. Z virtualno mobilnostjo se mnogo lažje izmenjujejo kulturne povezave, hkrati pa so stroški zelo nizki. Virtualna mobilnost lahko prinese različna znanja in tudi velik razvoj posamezniku. Omogoča izmenjavo jezikovnih in kulturnih izkušenj, najpomembneje pa je, da omogoča vse te prednosti tudi tistim, ki si fizične mobilnosti ne morejo privoščiti. Rezultati raziskave, ki jih prikazuje članek, izpostavljajo, da se študentje za virtualno mobilnost v glavnem odločajo zaradi novega izziva, medtem ko z njo želijo izboljšati medkulturne kompetence in znanje angleškega jezika.

Seznam uporabljenih literature in virov

1. Bijmens H., Boussemaere M. Van petegem W., (2005) European Cooperation in Education through Virtual Mobility. Being Mobile Handbook, Leuven, March 2006. Available at www.being-mobile.net
2. Bang J., (2005) eBOLOGNA – creating a European Learning Space. A step toward the Knowledge Society Retrieved 20/06/2006 from confifap.cpic.ru/upload/conf2005/reports/dokladEn_569.doc
3. Reynolds, S., Bijmens, H. (2006) Being mobile – dissemination virtual mobility for students and teachers, EDEN 2006 Annual Conference, Vienna, European and Distance E-learning Network, pp. 279-283
4. Opdebeeck, I., Mazar, I. (2005). Reve-real virtual Erasmus: opportunities and challenges Retrieved 20/09/2006 from http://www.beingmobile.net/pdf/Vilnius_2006_new_brochure.pdf
5. Vriens, M. in W. Van Petegem. (2012). Make it work! Integrating virtual mobility in international work placements.
6. Bijmens, K. H. Bijmens, A. Boonen, I. Op de Beeck, K. Rajagopal, W. Van Petegem (2007). Virtual Mobility: An Innovative Alternative for Physical Mobility, in: Buenas Prácticas de e-learning , A.L. Etxeberria (ed.), publ. by Asociación Nacional de Centros de e-Learning y Distancia, pp. 297-307.
7. Beeck, I., W. Van Petegem (2007). Extending and supporting physical student mobility through virtual mobility: the VM-BASE experience, Online Educa Berlin (Germany), 4pp.
8. Beeck, I. H. Bijmens, C. Michielsens, W. Van Petegem. (2007). Extending and supporting physical student mobility through virtual mobility, Proc. 18th SPACE Conference, Nicosia (Cyprus), 11 pp. on CD-ROM.
9. Van Petegem, W., L. Van Rentergem, H. Buelens, P. Henderikx (2004). Digital Learning Environments and Virtual Mobility Between Universities, Proc. Coimbra Group ICT & Student Mobility Workshop, Leuven (Belgium), 4-5 March 2004, p.4.
10. Van Petegem, W. (2010). Virtual Mobility and International Networking, Virtual Campus conference, Granada (Spain).
11. Schreurs, B., S. Verjans, W. Van Petegem (2006). Towards Sustainable Virtual Mobility in Higher Education Institutions, Proc. EADTU, Tallinn (Estonia).